

3. MAATSCHAPPELIJKE ORIËNTATIE EN TAAL

3.1. INLEIDING

“De dokter en mijn vrienden vertelden me dat ik al mijn herinneringen moest vergeten. Ik begon dat te doen, maar ik besepte dat ik niet alles wil vergeten. Het zijn mijn ervaringen, het is mijn leven. Sommige dingen vergeet ik bewust, maar de belangrijke dingen, mijn ervaringen, zou ik niet willen vergeten. Die ervaringen hebben een nieuwe persoon gecreëerd.” Alaa Janaid⁴⁶

Vluchtelingen namen een rugzak mee met daarin alles wat ze hebben verzameld in het verleden: hun werkervaring, competenties, cultuur en taal, herinneringen en vaak ook een belangrijke portie overlevingsmethodieken. Dat volstaat helaas niet om in ons land een thuis te vinden.

Je oriënteren in een nieuwe omgeving heeft tijd nodig, maar gelukkig zijn er heel wat materialen en projecten die een vluchteling bij de start van hun participatie in de samenleving kunnen helpen.

De **overheid** heeft voor de eerste periode in ons land een heel scala aan mogelijkheden opgezet. Het **Agentschap Integratie en Inburgering**⁴⁷ ondersteunt het Vlaams integratiebeleid. Het omvat alle diensten voor integratie, inburgering, sociaal vertalen en tolken, en de Huizen van het Nederlands.

- **Inburgeringscoaches**⁴⁸ zijn vrijwilligers die zich voor een beperkte tijd engageren om met de nieuwkomer taal oefenen en hem of haar wegwijs maken in de lokale omgeving.
- Een **inburgeringstraject**⁴⁹ bestaat uit een basiscursus Nederlands, een kennismaking met de Vlaamse en Belgische samenleving, begeleiding naar werk of studies en naar het aanbod aan cultuur en vrije tijd en persoonlijke begeleiding.
- De Vlaamse overheid erkent en subsidieert **acht Huizen van het Nederlands**⁵⁰. Naast de drie stedelijke Huizen van het Nederlands in Antwerpen, Brussel en Gent, telt elke Vlaamse provincie een Huis van het Nederlands.
 - Laaggeschoolden of ‘traaglerenden’ worden doorverwezen naar een **centrum voor basiseducatie**. Een standaardcursus bestaat uit 240 lessen. Voor ongeletterde of zeer laaggeschoolde inburgeraars bestaat een NT2-traject (Nederlands als tweede taal) uit 600 lessen.
 - Hooggeschoolden of ‘snellerenden’ kunnen terecht bij een **centrum voor volwassenenonderwijs** om een standaardcursus van 120 lessen te volgen.

46 filosofie.nl/artikel/alaa.html

47 integratie-inburgering.be

48 sameninburgeren.be/doemee/inburgeringscoach

49 inburgering.be/nl/inburgeringstraject

50 ond.vlaanderen.be/volwassenenonderwijs/directies/huizen_van_het_nederlands_en_NT2.htm

- Inburgeraars die hogere studies willen aanvatten en voldoen aan de toelatingsvoorwaarden voor het hoger onderwijs, kunnen instappen in een cursus van maximaal 90 uur, georganiseerd door **universitaire talencentra**.

3.2. PROBLEMEN

- Ondanks dit aanbod loopt niet alles van een leien dakje. Er zijn **lange wachtlijsten** voor de cursussen NT2. Er is een **tekort aan taalopleidingen op maat**, vooral aan snelle en intensieve cursussen. Tegen de tijd dat nieuwkomers de taal beheersen, hebben ze zo'n groot gat in hun werkervaring dat ze moeilijk een baan vinden. Er is bovendien **te weinig taalpraktijk** binnen de cursussen.
- **Academische opleidingen zijn erg duur**. Universiteit Antwerpen en Atlas Integratie en Inburgering Antwerpen zochten hiervoor alvast naar een creatieve oplossing en zamelen fondsen in om beurzen te kunnen geven aan student-vluchtelingen (Het Laatste Nieuws, 2016).
- Er is **te weinig erkenning van attesten** betreffende het taalniveau NT2 door diensten van beroepsopleiding en van werkgevers.
- Tot slot zijn er **te weinig tolken en vertaaldiensten vanuit de overheid** hoewel de Vlaamse taalwetgeving Nederlands in openbare dienstverlening verplicht. Privé-tolken zijn erg duur.

3.3. TIPS

Vrijwilligers zijn sterk vertegenwoordigd in **taallesinitiatieven**. Als nieuwe vluchtelingen niet meteen kunnen starten met de taallessen zijn vluchtelingen blij dat er vrijwilligers zijn die hen de eerste ijsbrekers leren om nieuwe burens 'goeiemorgen' te kunnen wensen. Het is aan te raden dat deze vrijwilligers zich goed **informereren over beschikbare materialen en methodieken** om aan volwassen vreemdelingen van diverse taalgroepen op een zinvolle manier **Nederlands aan te leren**.

- Zeer inspirerend is het digitale handboek Babelonië⁵¹.
- Vormingplus biedt ook vormingmodules en helpt met het opstarten van conversatietafels⁵².
- De uitgaven van WABLIEFT zijn handig om vertrouwd te geraken met lees- en luistertaal. Er zijn verschillende abonnementen mogelijk⁵³.
- Ook de zorgsector ging aan de slag met een nieuw praktisch instrument (in de vorm van een app) om communicatie met anderstalige ouders te vergemakkelijken⁵⁴.

51 Zie babelonie.be/methoden/downloads/LG00_Leerrijk_en_gezellig_integraal.pdf

52 Zie vormingplusantwerpen.be/projecten/anderstaligen-oefenen-nederlands/18

53 Zie wablief.be/krant

54 Zie weliswaar.be/dialoog-zonder-drempel

- In het initiatief Taal*oor van Samenlevingsopbouw Antwerpen praat je in kleine groepjes. Je leert er nieuwe mensen kennen, je luistert er naar elkaars verhaal en oefent er Nederlands.⁵⁵

Er zijn vele **conversatietafels voor anderstaligen**, bekend onder verschillende namen zoals ‘Babbelfcafés’ en in diverse formules. In deze initiatieven gaat het niet enkel om taal maar ook om ontmoeting en uitwisseling van verhalen, plannen en gewoontes. Ze worden gecoördineerd door de provincies, door formele dienstenorganisaties of door lokale initiatiefnemers.

3.4. SOCIALE KAART

Het Kruispunt Migratie-Integratie (nu onderdeel van het Agentschap Integratie en Inburgering) was en is **een belangrijk aanspreekpunt voor ‘Samen Inburgeren’⁵⁶ in Vlaanderen en Brussel**. Van hen komt het **initiatief ‘inburgeringscoaching’**.

3.5. INSPIRATIE VAN VRIJWILLIGERSGROEPEN

Sommige vrijwilligersgroepen nemen zelf initiatief om taallessen en taalpraktijk te organiseren – onder andere wanneer formele cursussen in de grote vakantieperiode gesloten zijn - of ze werken mee aan babbelfcafés van de overheden en andere organisaties. Vele groepen geven huiswerkbegeleiding om volwassenen of kinderen te helpen met Nederlands, of met vakken zoals Frans, Engels, wiskunde ...

Onthaalgroep Vluchtelingen Grimbergen

Spreek met ouders en kinderen over Nederlandstalige tv-uitzendingen die praktisch zijn om Nederlands in de praktijk te oefenen. Tegelijk laten de vrijwilligers merken dat er ook begrip is voor de satelliettelevisie waarmee vluchtelingen contact houden met hun herkomstland.

Genks Comité Vluchtelingen

De groep vrijwilligers is actief sinds 1996, en helpt bij het zoeken naar huisvesting, verhuizen, herstellingen, rijkschoolbegeleiding, Nederlandse en Franse les, bijles voor andere schoolvakken, het zoeken naar werk, organiseert ontmoetingsavonden en uitstappen, en staat vluchtelingen bij in geval van allerlei problemen (slechte huisvesting, schoolbegeleiding, geboorte en overlijden...).

Gastvrij Diepenbeek.

De vrijwilligers geven lessen Nederlands als de vluchteling – wegens het tekort aan openbaar vervoer in Limburg - niet naar de scholen in Hasselt of Genk kan gaan.

55 Zie samenlevingsopbouw-antwerpenstad.be/wat-doen-we/activiteit/taaloor

56 Zie sameninburgeren.be

Filet Divers Antwerpen

Geeft enkele keren per week gelegenheid om onder begeleiding de Nederlandse taal te oefenen.

ELIM Steunpunt Vluchtelingen Roeselare

Iedere persoon van vreemde afkomst kan in Elim terecht voor onder andere

- Huiswerkklas: begeleiding van lagere school leerlingen bij het maken van de huis-taak
- Praatgroep Nederlands: samen Nederlands spreken
- Computer voor beginners
- Xenia-vrouwenwerking: cultuur en info
- Nederlandse lessen voor mensen die in het officiële circuit niet terecht kunnen
- Studieondersteuning secundair onderwijs
- Jaarlijks multi-cultureel ontmoetingsfeest